

Mossornas vännerns vårexkursion 2024, Blekinge

Richard Åkesson

Robotgatan 4, 263 35 Höganäs, rakesson.hoganas@gmail.com

Mossornas Vänner's spring excursion 2024 took place in the Blekinge region. During the three days, we visited environments by running water, beach meadows by the sea, wetlands and forests. We found numerous species to study.

Vårens exkursionsmål blev Blekinge, ett bryologiskt ganska dåligt undersökt landskap. Totalt samlades 35 personer och bodde gjorde vi i Ronneby, en vacker stad med en del bevarade trähus med gammal snickarglädje utmed en å. Även hotellet Villa Vesta var ett sådant hus. Tyvärr fick inte alla plats på det lilla hotellet så vi sprut ut oss i omgivande hotell.

Fredagen 26 april

Vår mossexkursion började så smått på eftermiddagen med ett besök vid **Mörtströmmen** i Södra Bräkneån, Ronneby kommun, här inom ett Natura 2000 område på cirka 80 hektar. Som det framgår av namnet är det fina miljöer med kallt strömmande vatten bemängt med block och sten, varför här finns förekomster av tjockskalig målarmussla *Unio crassus*, flodpärlmussla *Margaritifera margaritifera* och utter *Lutra lutra*. Ån omges på sina ställen av svämlövskog, en annan Natura 2000 miljö.

På block, sten och trädrötter i strömmen hittades bäckkryp-mossa *Hygroamblystegium varium* var. *fluviatile*, bäckgräsmossa *Sciuro-hypnum plumosum*, bäckblommossa *Schistidium rivulare*, stor näckmossa *Fontinalis antipyretica*, både hår-

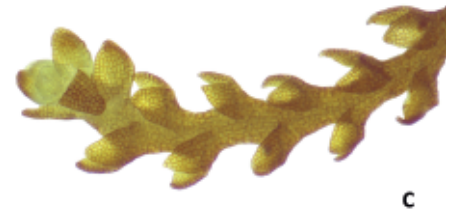
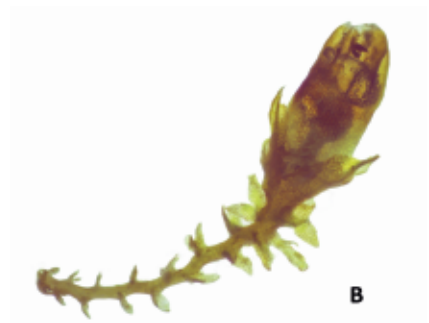
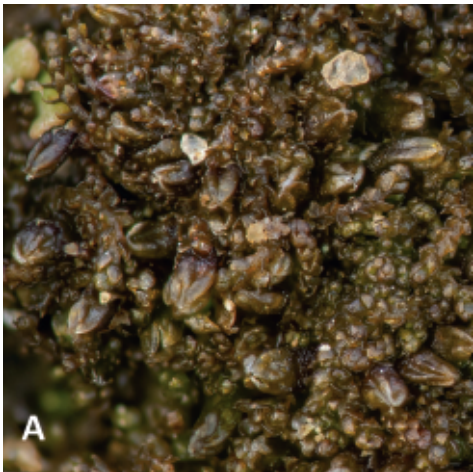
klomossa *Dichelyma capillaceum* och klomossa *D. falcatum*, längre uppströms (vid Lilla Kulleryd) även pil-mossa *Leskea polycarpa*. Några andra noterade arter i omgivningen är kopparglansmossa *Platygyrium repens*, praktfläta *Callicladium imponens* / f.d. *Hypnum*, sipperraggmossa *Racomitrium aquaticum*, hållgrimmia *Grimmia ovalis*, fällmossa *Antitrichia curtipendula* med fler.

Lördag 27 april

På morgonen anslöt sig fler och vi körde mot Listerlandet i västra Blekinge, till **Lörby före detta grustag** (figur 1), där vi började. Grustaget är intressant så tillvida att bortschaktningen av sand och grus har blottlagt mer kalkpåverkade delar som tidvis är översvämmade. Till en början såg vi inget av detta bland mossorna, med fynd som kornbryum *Bryum dichotomum*, blekröd bryum *Ptychostomum pallens* / f.d. *Bryum*, blek gräsmossa *Brachythecium albicans*, silverbryum *Bryum argenteum*, stor grävlingmossa *Pogonatum urnigerum*, snönicka *Pohlia drummondii*, hårbjörnmossa *P. piliferum*, och enbjörnmossa *Polytrichum juniperinum*, mikromossa *Cephaloziella divaricata* (figur 2) och spärraggmossa *Racomitrium elon-*

Figur 1. Lörby före detta grustag. Foto: Richard Åkesson.

Figur 2. Mikromossa *Cephaloziella divaricata*.
A. Habitusbild
B. Mikrofoto av svepe (= honorgan)
C. Mikrofoto av skottspets
Foton: Carl Andersson.

gatum.

Men senare, i de mer fuktiga delarna, tillkom mer kalk- eller fuktkrävande arter som spjutmossa *Calliergonella cuspidata*, röd jordmossa *Dicranella rufescens*, päronmossa *Leptobryum pyriforme*, kalkjordmossa *Dicranella varia*, takmossa *Syntrichia ruralis* och sandskruvmossa *S. ruraliformis*, jordtuss *Tortula subulata*, liten neonmossa (båda varieteterna) *Streblotrichum convolutum* / f.d. *Barbula* och *S. convolutum* var. *commutatum*, stor neonmossa *Barbula unguiculata*, spetsig rullmossa *Pseudocrossidium hornschuchianum*, fetbålmossa *Aneura pinguis*, en obestämd pottmossa *Microbryum*, kalklansmossa *Didymodon fallax* med fler. Naturligtvis fanns det åtskilligt mer men detta är ett axplock.

Vi fortsatte till **Djupekås** (figur 3), en mindre ort med flera mindre hamnar som grävts ur i strandmiljön – så kallade kåsar. Havet låg alldeles blankt och vårsolen började värma, vilket lockade till en skön stund med fika på bryggan. Den välbetade havsstrandängen vi besökte ligger inklämd i bebyggelsen och avskild från havet av en markväg.

Vi letade fram typiska arter för välhådd fuktäng, som spärrkrokmossa *Drepanocladus polygamus*, salttuss *Hennediella heimii* (figur 4), trubblansmossa *Didymodon tophaceus*, stor huvmossa *Physcomitrium pyriforme* som var rikligt fertil, kärrbjörnmossa *Polytrichum longisetum*, bandpraktmossa *Plagiomnium elatum*, ärkebryum *Ptychostomum inclinatum* / f.d. *Bryum*, kärrkvastmossa *Dicranum bonjeanii*, spjutmossa *Calliergonella cuspidata*, och på torrare mark sandskruvmossa *Syntrichia ruraliformis* och takmossa *S. ruralis*. Rakt igenom

Figur 3. Djupekås. Foto: Richard Åkesson.

Figur 4. Salttuss *Hennediella heimii*. Foto: Carl Andersson.

ängen låg ett fint stengärde med sina egna arter på sten och på andra sidan fanns ett välbetat tuvigt medelrikkärr med guldspärrmossa *Campylium stellatum*- och sumpspärrmossa *C. protensum* samt rikligt av den numera rödlistade småvänderoten *Valeriana dioica*, nu vackert i knopp.

Figur 5. Exkursionsdeltagare på strandängarna vid Torsö. Foto: Richard Åkesson.

Efter middagstid så drog vi mot sydvästra delen av Listerlandet, här **Torsö** med betydligt större havsstrandängar (figur 5) blandat med holmar, enebuskage och rikligt med berg och block. Ute på havsstrandängen studerades saltulota

Plenogemma phyllantha / f.d. *Ulota* (figur 6), strandkalkmossa *Tortella flavovirens* och mer salttuss *Hennediella heimii*. På block och sten grå kakmossa *Hedwigia ciliata*, kustsnurrmossa *Dicranoweisia cirrata*, berghättemossa *Lewinskya rupestris* / f.d. *Orthotrichum* med flera. Åter vid parkeringen lockade en food-truck med stekt sill och glass i olika varianter.

Dagen avslutades med en mindre mosse vid **Brännelycke** (figur 7) som är känd för sin stora förekomst av flugtrumpet *Sarracenia purpurea*, en invasiv art från Nordamerika som här antagligen kastats ut av någon trädgårdsodlare. Så här års var det mest torra fjolårsstänglar men plantan är grön året runt. Laggen var rejält blöt. Som i flertalet laggmiljöer så dominerade stor björnmossa *Polytrichum commune*, uddvitmossa *Sphagnum fallax*, klubbvitmossa *S. angustifolium* och sumpvitmossa *S. palustre*, med inslag av gles praktvitmossa *S. divinum*, räffelmossa *Aulacomnium palu-*

Figur 6. Saltulota *Plenogemma phyllantha* / f.d. *Ulota* . Foto: Richard Åkesson.

Figur 7. Mossen vid Brännelycke, där det förutom mossor växte flugtrumpet, vilken syns i förgrunden. Foto: Richard Åkesson.

stre och mellanvitmossa *Sphagnum affine*. Merparten av de arter man kan förvänta sig på ett mossegungfly fanns här, som myrbjörnmossa *Polytrichum strictum*, blek skedmossa *Straminergon stramineum*, tallvitmossa *Sphagnum capillifolium* och rostvitmossa *S. fuscum* i tuvorna medan rubinvitmossa *S. rubellum*, flytvitmossa *S. cuspidatum*, tät praktvitmossa *S. medium*, myrmylia *Myrmylia anomala*, måntrådmossa *Fuscocephaloziopsis lunulifolia* /f.d. *Cephalozia*, fingerflikmossa *Kurzia pauciflora*, torvstolonmossa *Odontoschisma fluitans*, myrknutmossa *O. sphagni* växte i höljorna.

Inte nog med mossen, det roligaste började efteråt vid parkeringen. Här inom fuktiga delar av markvägen växte rikligt med storspormossa *Archidium alternifolium*

med enstaka bestånd av kopparbrym *Imbribryum alpinum* /f.d. *Bryum* och sylmossa *Pleuridium subulatum*.

På kvällen hölls årsstämman som sedan kräver, och denna avslutades med en bokauktion där dyrgriparna bytte ägare.

Söndag 28 april

Även idag en underbart vacker dag med blå himmel och vårsol. Vi rörde oss österut i landskapet och besökte **Tolsebo-da** (figur 8), ett mindre naturreservat om 14 hektar med naturskog som varit orörd åtminstone sedan tidigt 1700-tal.

Kärnan i reservatet, som vi besökte, utgörs av en bäckdal med gammal bokskog, med inslag av ek, där det under de senaste 50 åren vandrat in en stor andel gran. Förekomsten av en del gammal gran och grova granlågor tyder däremot på att det under längre tid funnits en mindre andel gran i reservatet. Det östra området, som är nyckelbiotop, består av torrare skogar och hållmarker samt mindre sumpskogar och kärr med naturvärden som i huvudsak är knutna till ek och bok. Den delen hann vi inte med vid besöket.

Området har en rik kryptogam- och svampflora samt höga entomologiska värden, bland annat finns här svartoxe *Cerurichus chrysomelinus*. På bokarna sågs platt fjädermossa *Alleniella complanata* /f.d. *Neckera*, bokfjädermossa *Neckera pumila*, trädhättemossa *Lewinskya speciosa* /f.d. *Orthotrichum*, späd gräsmossa *Sciuro-hypnum reflexum*, späd frullania *Frullania fragilifolia*, slät hättemossa *Lewinskya striata* /f.d. *Orthotrichum*, rödtandad hättemossa *Orthotrichum pulchellum*, guldlockmossa *Homalothecium sericeum*, stor hättemossa *Pulvigeria lyellii* /f.d. *Orthotrichum*, klippfrullania *Frullania tamarisci* med fler. En grov gammal

Figur 8. Naturreservatet Tolseboda.
Foto: Richard Åkesson.

granlåga var täckt av vedtrappmossa *Crossocalyx hellerianus* / f.d. *Anastrophyllum* (NT) och långfliksmossa *Nowellia curvifolia*. Fällmossa *Antitrichia curtipendula* fanns rikligt men främst på ek. I ett fuktigare stråk fanns den i Sydsverige ovanliga skogshakmossan *Rhytidiadelphus subpinnatus*.

På berg och sten noterades bland annat sydlig kvastmossa *Dicranum fulvum*, bergkvastmossa *Dicranum fuscescens*, vågig sidenmossa *Plagiothecium undulatum*, klippskapania *Scapania nemorea*, blåsfliksmossa *Lejeunea cavifolia*, stor tujamossa *Thuidium tamariscinum* och skuggtujamossa *T. delicatulum*, husmossa *Hylocomium splendens*, skuggsprötmossa *Eurhynchium striatum*, västlig hakmossa *Rhytidiadelphus loreus*, hasselmossa *Eurhynchium angustirete*, i övriga miljöer stor kvastmossa *Dicranum majus*, kammossa *Ptilium crista-castrensis*, sumpsäckmossa *Calypogeia muelleriana*, kransmossa *Hylocomiadelphus triquetrus* / f.d. *Rhytidiadelphus* och stubbspretmossa *Herzogiella seligeri*.

Efter denna härliga promenad fikade vi nere vid Listersjöns strand inom **Sännehult naturreservat**. Exkurerandet fortsatte och vid fikat hade vi både blåmossa *Leucobryum glaucum* och hårnervmossa *Campylopus introflexus*. Några var modigare än andra och passade på att ta ett dopp i den kalla sjön.

Dagen avslutades med ett besök i **Bränsteknuva före detta fältspatsgruva**, knappast en gruva då den utgörs av ett mindre och smalt schakt in i berget. Berget är basfattigt och arterna är typiska urbergsarter, som sotmossa *Andreaea rupestris*, äppelmossa *Bartramia pomiformis*, mussvansmossa *Isothecium myosuroides*, skogssidenmossa *Plagiothecium denticulatum*, platt skimmermossa *Pseudotaxiphyllum elegans*, skärbladsmossa *Paraleucobryum longifolium*, hednervmossa *Campylopus flexuosus*, sipperraggmossa *Racomitrium aquaticum*, grå raggmossa *R. lanuginosum*, stor lobmossa *Trilophozia quinqueidentata* / f.d. *Tritomaria*, skogsflikmossa *Lophozia silvicola*, nervveckmossa *Diplophyllum albicans*, blåsfliksmossa *Lejeunea cavifolia*, ringPELLIA *Pellia neesiana* med fler.

Här och på många andra ställen i Blekinge bröts den röda kalifältspaten, som oftast finns i gångar med pegmatit – därav schaktet. Fältspaten såldes till Kockums emaljverk och var en viktig extrainkomst för landskapets mindre gårdar. Mer om fältspatsgruvorna i Blekinge finns att läsa på:

<https://kulturlandskapetblekinge.wordpress.com/2017/12/02/faltspat/>

Alla tackade för sig och skaran löstes upp som agnar för vinden. Lyckligtvis så ses vi snart igen.